

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО, ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО, РЕСТАВРАЦІЯ

УДК 391:304.44:316.752

Цитування:

Денисюк Ж. З. Вишиванка як об'єкт україноцентричного нарративу та національно-культурної ідентичності в інформаційному просторі. *Мистецтвознавчі записки* : зб. наук. пр. 2022. Вип. 41. С. 21–28.

Denysiyuk, Zh. (2022). Vyshyvanka as an object of Ukrainian-centric narrative and national-cultural identity in the information space. *Mystetstvoznavchi zapysky*: zb. nauk. pr., 41, 21–28 [in Ukrainian].

*Денисюк Жанна Захарівна,
доктор культурології,
доцент кафедри культурології
та міжкультурних комунікацій
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв*

<https://orcid.org/0000-0003-0833-2993>

ResearcherID:

<http://www.researcherid.com/rid/G-9549-2019>

ВИШИВАНКА ЯК ОБ'ЄКТ УКРАЇНОЦЕНТРИЧНОГО НАРАТИВУ ТА НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

Мета роботи – дослідити феномен вишиванки як об'єкта україноцентричного нарративу в сучасному інформпросторі, що акумулює етнокультурні цінності, слугуючи засобом національно-культурної ідентичності.

Методологія дослідження ґрунтується на застосуванні системного підходу, аналітичного методу, культурологічного, мистецтвознавчого, семіотичного та аксіологічного для комплексного розгляду означеної проблематики та формулювання обґрунтованих висновків. **Наукова новизна** характеризується тим, що вперше вишиванка як елемент народної та сучасної культури досліджена як об'єкт, що уособлює етнокультурні цінності та слугує засобом національно-культурної ідентичності, який здатен в інформаційному просторі в умовах інформаційного протистояння формувати україноцентричний нарратив. На прикладі сучасних вишиванок українського бренду «Етнодім» продемонстровано, як вишита сорочка набуває нового символічного змісту, будучи суголосною важливим суспільним подіям і репрезентуючи цінності мужності та героїзму українських захисників на українського народу в боротьбі з ворогом. **Висновки.** Підсумовуючи, зазначимо, що вишиванка як складова українського народного одягу та частина традиційної етнокультури є одним з найбільших репрезентантів культурних традицій та цінностей. У сучасному інформаційному просторі вона стала маркером національно-культурної ідентичності, модним брендом та засобом індивідуального самовираження. Уособлюючи національні культурні цінності, вишита сорочка набула особливого символічного значення, ставши невід'ємною частиною соціального, політичного та культурного життя сучасного соціуму й актуалізуючи національну культуру. Вишиванка слугує засобом формування україноцентричного нарративу в інформаційному просторі, транслуючи на загальні цінності і сенси української світоглядної картини світу. В умовах збройної агресії проти України сучасні розробки вишитих сорочок набули нового символізму боротьби проти ворога, відображуючи незламний дух українського народу.

Ключові слова: українська вишиванка, україноцентричний нарратив, етнокультурні цінності, суспільна аномія, символізм, національно-культурна ідентичність, український бренд «Етнодім».

Denysiyuk Zhanna, D.Sc. in Cultural Studies, Head of the Research and Publishing Department of National Academy of Management Culture and Arts

Vyshyvanka as an object of Ukrainian-centric narrative and national-cultural identity in the information space

The purpose of the work: to investigate the phenomenon of vyshyvanka as an object of a Ukrainian-centric narrative in the modern information space, which accumulates ethno-cultural values, serving as a means of national-cultural identity. **The research methodology** is based on the application of a systemic approach, an analytical method, cultural, art history, semiotic and axiological, which will allow a comprehensive consideration of the given problem and formulate well-founded conclusions. **The scientific novelty** is characterized by the fact that for the first time embroidery as an element of folk and modern culture was investigated as an object that embodies ethno-cultural values and serves as a means of national-cultural identity, capable of forming a Ukrainian-centric narrative in the information

space in the conditions of information confrontation. Using the example of modern embroidery of the Ukrainian brand "Ethnodim", it is demonstrated how an embroidered shirt acquires a new symbolic meaning, being consonant with important social events, representing the values of courage and heroism of Ukrainian defenders of the Ukrainian people in the fight against the enemy. **Conclusions.** Summarizing, we should note that vyshyvanka, as a component of Ukrainian national clothing and a part of traditional ethnoculture, is one of the greatest representatives of cultural traditions and values. In the modern information space, it has become a marker of national and cultural identity, a fashionable brand and a means of individual self-expression. Embodying national cultural values, the embroidered shirt acquired a special symbolic role, becoming an integral part of the social, political and cultural life of modern society, actualizing national culture. Vyshyvanka serves as a means of forming a Ukrainian-centric narrative in the information space, broadcasting to the general public the values and meanings of the Ukrainian worldview. In the conditions of armed aggression against Ukraine, modern designs of embroidered shirts acquired a new symbolism of the fight against the enemy, reflecting the indomitable spirit of the Ukrainian people.

Keywords: Ukrainian embroidery, Ukrainian-centric narrative, ethno-cultural values, social anomie, symbolism, national-cultural identity, Ukrainian brand "Ethnodim".

Актуальність теми дослідження. За глибиною вираження національних культурних цінностей вишиванка як частина традиційної української культури та мистецтва посідає одне головних місць. Семантика вишитого одягу містить низку культурних кодів та сенсів, які формувалися в тяглоті розвитку української культури, набуваючи довершеності в графічних та колористичних обрисах. Вишиванка увібрала все розмаїття художньої образності традиційної народної культури, що виходило із системи світоглядних відношень, сакральності, ментальних, ціннісних установок тощо. У сучасному світі вишиванки належать до артефактів з префіксом «етно» та становлять безцінну скарбницю духовної культури українців. Водночас найперший і простіший спосіб означити свою національно-культурну ідентичність / приналежність – вдягнути вишиванку або наближену символічну атрибутику. В умовах як інформаційної війни, так і відкритої збройної агресії вишиванка перетворилась і на атрибут духовної незламності, національної та культурної визначеності, що набуває додаткових семантичних сенсів і постає мірилом маркування «свій – чужий». Почасти таку саму роль додатково виконує і національна символіка (тризуб, барви національного прапора, їх художня варіативність та ін.). Вишиванка апіорі створює в інформаційному, мистецькому колі / середовищі україноцентричний наратив, оскільки чітко асоціюється з Україною, українською народною культурою, її ідентичністю. Сучасні митці й дизайнери неодноразово звертаються до народної вишиванки, черпаючи різноманіття художніх образів та варіацій нового прочитання культурних кодів і сенсів.

Аналіз досліджень і публікацій. У системі наукових досліджень вишиванці як об'єктові традиційного українського одягу

присвячено чималий корпус праць, у яких висвітлено різні аспекти цього питання з позицій історії культури, мистецтвознавства, ужиткових промислів та народного мистецтва, сучасного етнодизайну і його технологій, що застосовують у конструванні одягу тощо. Також варто зазначити напрям семіотики культури, у межах котрого вишивку досліджували як об'єкт знаково-символічного тексту, що містить архетипно-символьну матрицю культури. З позицій аксіологічного підходу вишиванка постає як консолідуєчий чинник, що слугує об'єднавчим маркером для нації. У розрізі означеної проблематики важливе значення мають наукові праці таких дослідників, як: Л. Аза [1], О. Вінічук [3], Н. Глебова [4], В. Крисаченко [6], Т. Огаренко [7], М. Олійник [8–10], М. Палагнюк [11], Ю. Половинчак [12], О. Рижко [13], Н. Хома [14], М. Шульга [15], О. Шульга [16].

Мета роботи – дослідити феномен вишиванки як об'єкта україноцентричного наративу в сучасному інформпросторі, що акумулює етнокультурні цінності, слугуючи засобом національно-культурної ідентичності.

Виклад основного матеріалу. Оскільки вишиванка є частиною народного костюма та об'єктом традиційної етнокультури українців, який протягом століть акумулював у собі традиції народної культури, зберігши їх і нині, що особливо проявило свою цінність у час війни, важливо в контексті заявленої мети нашої роботи розглянути вихідні позиції розуміння витоків етнічної культури загалом і трансльованих нею суспільних цінностей.

Характерними рисами будь-якої культури є її етнічна складова, що підкреслює унікальність та неповторність серед інших культур. Етнічне начало формувалося протягом значного відрізка часу та конкретно-історичних умов життя того чи іншого народу; воно зумовлене чинниками природного,

культурного та психосоціального порядку, які фактично й визначили окремішність народу. Все те важливе, що було притаманне етносу протягом історичного часу його буття, акумулювалося в певних моделях соціальної та політичної організації, поведінки, способу мислення, самоусвідомлення, культуротворення та комуніціювання, що було властивим етносу та згодом перетворилося в ментально-ціннісні установки, орієнтири, ідеали. Етнічні культури формувалися з огляду на об'єктивні чинники та логіку розгортання історичного процесу цивілізаційного розвитку, відповідно до потреби самоусвідомлення етносом себе з-поміж інших. Відтак можемо стверджувати, що в етносів є як спільні характерні риси, притаманні всім таким спільнотам, так і те специфічно-окремішне, що належить конкретному етносу й не повторюється в таких само формах і проявах в іншого.

Простір буття будь-якого етносу є соціоприродним утворенням, специфіка якого знаходить відображення у формах та модусах національної культури. Середовище етнокультурних спільнот виступає не тільки як своєрідний контекст, у взаємодії з яким формується культура, але і як її власна невід'ємна складова частина [4, 31]. Відповідно в часі формування і буття етносу зароджуються і формуються його цінності, що й визначають соціокультурну організацію, аксіосферу етносу.

Етнокультурні цінності формувалися у визначених хронологічно-географічних межах та на певних етапах цивілізаційного розвитку етнічних спільнот. Протягом тривалого періоду існування та життєдіяльності традиційних суспільств такі цінності в їхніх культурах виконували домінуючу роль регуляторів суспільного буття, унормовуючи світоглядні відношення, моделі поведінки, моральний вибір тощо. Тобто етнокультурні цінності творили смислове середовище, що знаходило відображення в матеріальній і духовній культурі та формувало базові основи буття етнічної спільноти, її ціннісно-смисловий універсум.

Відтак у процесі етногенезу народів базові цінності, як відзначає дослідниця Л. Аза, створюючи культурну основу, визначають правила взаємовідносин, розставляють пріоритети, дають оцінки, окреслюють цілі. Відповідно етнічність являє собою усвідомлений простір комунікації і взаємодії, що завжди ґрунтується на ідентифікації себе, на відміну від інших [1, 18].

Отже, етнокультурні цінності у своїй сутнісній основі містять певну культурну автентіку, що становить також підґрунтя ідентифікаційної моделі. Найбільш відчутним це стає в кризові часи (особливо нині ми це спостерігаємо з початку військової агресії проти України).

З огляду на те, що етнічне є основоположною сутністю національного, саме в етнокультурних цінностях акумульовано екзистенційний, психологічно-культурний і ментальний досвід етносів. Протягом значного часу він залишався сталим, використовуючи міжпоколінну трансмісію для подальшого свого збереження та відтворення в просторі й часі. Повною мірою такі цінності стали визначальними в подальшому розвитку як культури загалом, так і в духовних константах, що знайшло відбиття та певну кодифікацію у звичаєво-обрядових практиках, фольклорі й мистецтві, етично-релігійних нормах, соціально-повсякденних правилах поведіння тощо. Включеність «етнічного» в національне буття дає змогу останньому й соціуму загалом зберігати свою самобутність та унікальність, слугуючи при цьому «ідентифікаційним маркером» національно-культурної ідентичності. Це саме можна висловити й щодо народного одягу як частини національної української культури.

Загалом цінності кожної етнічної культури утворюють своєрідну сенсожиттєву вісь, що є магістральною для буття етносу та в процесі динаміки може зазнавати певних трансформацій, коли на зміну вичерпаному потенціалу одних цінностей приходять інші, більш необхідні. Визначаючись автентичними сенсами, будь-яка етнічна культура завдяки певним нормам, цінностям, ідеалам формує свій особливий культурний соціум, свою форму соціокультурного спілкування, свої морально-етичні засади суспільного життя, разом із власними типами мислення, почуваннями, ціннісними орієнтаціями, які спираються на притаманне конкретному етносу самобутнє світосприйняття [1, 14].

Цінності, створені певною етнічною культурою, становлять її головну сутність, що дає змогу розглядати культуру того чи іншого народу як систему його духовно-моральних цінностей та ідеалів, втілених як в артефактах народної творчості, так і в різних сферах буття – звичаях, святах, обрядах, побутових традиціях тощо. Етнокультурні цінності, сформовані в культурі, постійно знаходять відображення в людській життєдіяльності. З одного боку, символічне означення цінностей етнокультури визначає її певні межі, а з іншого – ці межі розширюються в ході міжкультурної та

міжетнічної взаємодії, які й детермінують розвиток етнічних культур.

У процесі цивілізаційного розвитку суспільств етнокультурні цінності ввійшли в основу національних цінностей, успадковуючись національними культурами, становлячи її ядро або культурну матрицю. Тобто в цьому разі вони мисляться як сталі й незмінні сенси, що пройшли чималі випробування часом та існують у довершеній формі та своїм універсальним змістом здатні все ж задовольняти потреби представників етнічної і національної спільноти. Передусім, до такого ядра належать способи світовідчування, мислення, соціальні регулятори поведінки, характер культуротворення. Оскільки кожен етнос освоює навколишній світ у процесі свого розвитку через культуру, відповідно визначаються ті конфігурації духовності, які в певних межах увиразнюють її самотність й окремішність.

Цінності формуються певним історичним часом та культурним середовищем, де й виконують свої функції. Відповідно окремі базові універсальні або загальнолюдські цінності, а також етнокультурні цінності є майже незмінними протягом усіх часів, решта ж – визначаються і наповнюються тими змістами, які відображають загальний стан світовідчування, мислення та вартісно-значеннєвих переваг як на рівні загальносвітових тенденцій, так і конкретних суспільств. Кожна доба, стан суспільного розвитку, технічний прогрес впливають на процес творення смислів, особливо на етапі їхнього поширення. Але, на думку Р. Шульги, можна говорити також про те, що незмінним залишається іманентне наповнення культурних смислів – спрямованість на інтеграцію суспільства, на консолідацію дій його членів [17, 385]. Нинішня ситуація в аксіосфері українського суспільства є доволі складною і такою, що останнім часом зазнала суттєвих змін, обумовлених зовнішніми чинниками, серед яких визначальним є війна. Будь-які ціннісні перетворення здійснюються відповідно до рівня і вимірів суспільної свідомості. На думку фахівців-соціологів, суспільна свідомість українського соціуму вже й так протягом багатьох років перебуває в аберантному стані, тобто в стані відхилення від нормального стану та розвитку. За таких умов свідомість зазнає суттєвих відхилень від норм свого звичайного існування, і в аберантному стані спостерігається порушення внутрішньої структури, руйнування відносин між структурними елементами. Як наслідок –

наявними є її спотворення, відхилення, омана, викривлення [15, 520].

Саме суспільство також тривалий час конститується як кризове, що не забезпечує сталість розвитку для його членів та можливостей задоволення їх потреб різного характеру. Підтвердженням цьому слугує те, що наявною тенденцією є відображення розбалансованості соціальних відносин, їх нестабільність, порушення соціального порядку, загальна соціальна дезорганізація, яка часто проявляється як хаотична. Криза суспільної свідомості знаходить відображення також у таких явищах, як розмивання попередніх соціокультурних ідентичностей, стану аномії, сутність якого полягає в масштабному порушенні соціальних норм і механізмів контролю за їх дотриманням, у соціальній дезорієнтації, деприваційних явищах тощо [15, 513]. У зв'язку з військовою агресією майже для всього суспільства відчутними є стрімкі ціннісні зміни, що відбуваються на рівні свідомості, сенсовизначення, національної ідентичності.

Символічне означення цінностей, що виступає їх репрезентантом у соціокультурному просторі, також не є домінуючим, коли є наявними різні й протидіючі ціннісні системи. Відповідно символічні універсуми, що вже втратили свій визначальний вплив, а також нові альтернативні, які ще не набули домінуючого статусу, різною мірою наявні в культурно-інформаційному континуумі, залежно від аксіологічних орієнтирів суб'єктів соціокультурного процесу. Вишиванка на символічному рівні в інформаційному просторі якраз і репрезентує цінності національного універсуму, який нині набирає актуальності й знаходить явний відгук у суспільстві, слугуючи моральним і духовним опертям у складний та кризовий час, втілюючи при цьому певну аксіоматичну екзистенційну вісь. Це, своєю чергою, формує україноцентричний наратив, на протидію проросійській пропаганді, що виступає інструментом гібридної війни.

Загострення протистояння на рівні двох ціннісних доменів (українського й російсько-радянського) в українському суспільстві відбулося ще під час акцій громадянського спротиву 2013 року та з початком війни на Донбасі. Нині ж ми спостерігаємо нову фазу, зумовлену відкритою збройною агресією. Відтак для всього українського соціуму актуалізувалася проблема переоцінки цінностей та фактично вибору нової світоглядної моделі [16, 130]. Власне, тут ідеться і про етнокультурні цінності, що стали визначальним фактором

ціннісно-орієнтованого вибору. Водночас вони набули важливості та значимості в суспільстві як екзистенційна домінанта не лише культурного ядра-матриці, а на символічному рівні стали гарантом збереження національної держави та її незалежності. Визначаючи базові етнокультурні цінності українського суспільства, дослідники переважно виокремлювали такі ключові традиційні цінності, які сформувалися історично: індивідуалізм, миролюбність і працелюбність. Проте водночас науковці акцентують на трансформованні їх змістів у контексті як загальносвітової кризи, так і суспільно-політичних потрясінь всередині країни, пов'язаних із протестними рухами, Революцією Гідності та війною на сході України, що розпочалася 2014 року [3, 37].

Така динаміка й зміни в аксіологічній сфері зумовлені, на думку М. Палагнюка, тим, що питання етнічності виразно та гостро постає тоді, коли соціальна напруга всередині суспільства або між різними спільнотами набуває конфлікту [11, 162]. Цю тезу неодноразово підтверджували приклади у світовій історії, та, власне, вкотре її дію могли спостерігати в подіях загальнонаціонального значення.

Варто звернути увагу на присутність «вишиванки» як певного поняттєвого та смислового концепту в інформаційному й медіасередовищі, конотації якого дослідники асоціюють із позитивними цінностями, що актуалізуються як свідчення конструктивних тенденцій у суспільстві, зокрема в молодіжному середовищі, сприяючи становленню ціннісної парадигми суспільства, що, своєю чергою, забезпечує реалізацію унаочнення становлення національної свідомості [13, 36].

Відповідно такий концепт вишиванки виконує свою символічну функцію, адже, на думку Ю. Половинчак, символи та символічна репрезентація є важливою складовою самоінтерпретації національної спільноти в культурі, у продукованих національними елітами смислах та ідеях. Символи транслиують та зберігають, модернізують і забезпечують функціонування в прийнятній формі значимої для соціуму інформації. Через символізацію учасники комунікації «прочитують» культуру один одного, визначають «своїх» та виокремлюють «інших»; культурні практики спільного переживання традицій, осмислення навколишнього світу та себе в ньому визначають самовіднесення людини до певної спільноти. Дослідниця наголошує, що «в Україні саме в останні три роки відбувалося активне продукування контенту, пов'язаного з утвердженням національної символіки в

українському просторі: в реальному – прапори чи патріотичні розписи вулиць міст, автомобілів, балконів будинків, «марш вишиванок», патріотична хода, <...> досить частими ... є відсилки до символів як точок, емоційних якорів, що утримували в найскладніші психологічно часи (ідеться, передусім, про переломні моменти Революції гідності чи російської агресії в Криму та на Сході), що визначає потужність впливу такої символізації. Для символів також характерна множинність смислів, функціонування їх як відкритого образу і смислових перспектив» [12, 66-67].

Класична вишиванка чи інший одяг із саме вишиванковим орнаментом – не просто обрядовий одяг, а, як підкреслює Н. Хома, те, за чим можна ідентифікувати українців. «Одяг починає активно забезпечувати функцію вираження української самосвідомості. <...> Одяг із етномотивами, патріотичними принтами є простим та очевидним способом виразити свої почуття до рідного краю, демонстрацією оточенню прихильності до Батьківщини та всього, що з нею пов'язано» [14, 325]. «Одяг стає однією з форм національної ідентифікації, приналежності до держави Україна. <...> Символізм такого одягу – передача інформації від його носія до оточення за допомогою певного коду» [14, 327].

Попри те, що вишиванка давно стала модним трендом, у час військової агресії цей одяг у сучасному своєму виконанні став символом і виразником героїзму та боротьби українців з ворогом. Прикладом цього слугують вишиванки, виготовлені майстрами українського бренду вишиванок «Етнодім». Вони представили два зразки вишитих сорочок з орнаментом українських міст-героїв – «Єдність» (Yednist) та «Смілівість» (Smilyvist) [2]. Після російської окупації та запеклих боїв станом на травень 2022 року шістьом малим містам вже було присвоєно звання Місто-герой України. Такі українські міста, як Ворзель, Ірпінь, Гостомель, Конотоп, Охтирка, Волноваха, Краматорськ, Сєверодонецьк, Рубіжне стали відомими на весь світ. Трагедії мешканців Бучі й Маріуполя зробили ці міста сучасними символами воєнного лиха. Мотиви цих міст стали знаковою частиною нинішнього українського інформаційного спротиву російській окупації [9, 628]. Як пишуть розробники, вишиванка «Смілівість» створена для того, аби стати символом і формою фронту цивільних, які захищають Україну. Вона присвячена волонтерам та волонтеркам, тим, хто продовжує працювати, створює креативи, активно висловлюється в соцмережах, тим, хто турбується про близьких, кожному, хто намагається жити та боротися. Вона

присвячена нашій національній сміливості. На сорочці зображено карти міст України, що найбільше постраждали під час повномасштабної війни від нападу росії, у вигляді квітучого, геометричного Дерева

Життя: Маріуполь, Буча, Ірпінь, Харків, Чернігів, Херсон, Чорнобаївка, Волноваха, о. Зміїний.

Рис. 1. Вишиванка «Сміливість»

На вишиванці «Єдність» міста-герої зображені у вигляді Дерева Життя, що є архетипом безсмертя та родючості, який наявний у багатьох світових міфологіях, релігійних та філософських традиціях. В Україні символ Дерева Життя проростає крізь біль і боротьбу цілої нації та втілює віру в перемогу й у те, що кожне з міст

відродиться на українській землі. На сорочці вишиті образи людей як символ родини, єдності: це образ жінки, чоловіка та дитини. Збоку композиції розташовані геометризovanі квітки як символ родючості. На горловині, рукавах та манжетах яскраве лінійне обрамлення постає як символ позначення кордонів [2].

Рис. 2. Вишиванка «Єдність»

Рис. 3. Вишиванка «Велич»

Також утіленням героїзму України в протистоянні агресорові стала чоловіча вишиванка «Велич» (Velych), зроблена в міліарному стилі із зеленого льону та з піксельною вишивкою дубового листя, стилізованої під графічну схему піксельного малюнка польової форми українських військових. Саме таку сорочку цього річ вдягнув на День вишиванки Президент України В. Зеленський. Згодом цю сорочку продали на аукціоні в США за \$100 тисяч. Благодійні торги відбулися 3 червня 2022 року у Вашингтоні під час першої міжнародної презентації, яку започаткував президент платформи United24 [5].

Наукова новизна характеризується тим, що вперше вишиванка як елемент народної та сучасної культури досліджена як об'єкт, що уособлює етнокультурні цінності та слугує засобом національно-культурної ідентичності, що здатен в інформаційному просторі в умовах інформаційного протистояння формувати україноцентричний наратив. На прикладі сучасних вишиванок українського бренду «Етнодім» продемонстровано, як вишита сорочка набуває нового символічного змісту, будучи суголосною важливим суспільним подіям і репрезентуючи цінності мужності та героїзму українських захисників й українського народу в боротьбі з ворогом.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що вишиванка як складова українського народного одягу та частина традиційної етнокультури є одним з найяскравіших репрезентантів культурних традицій та цінностей. У сучасному інформаційному просторі вона стала маркером національно-культурної ідентичності, модним брендом і засобом індивідуального самовираження. Уособлюючи національні культурні цінності, вишита сорочка набула особливого символічного значення, ставши невід'ємною частиною соціального, політичного й культурного життя сучасного соціуму, актуалізуючи національну культуру. Вишиванка слугує засобом формування україноцентричного наративу в інформаційному просторі, транслуючи на загал цінності та сенси української світоглядної картини світу. В умовах збройної агресії проти України сучасні розробки вишитих сорочок набули нового символізму боротьби проти ворога, відображуючи незламний дух українського народу. Отже, можемо стверджувати про культурний універсалізм народного вишитого одягу, спадкоємність традицій і багатовікове втілення

культурного коду нації, який набуває нового прочитання та актуальності в час найбільшої екзистенційної кризи й загрози буттю народу.

Література

1. Аза Л. О. Етнічність у сучасному контексті. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2013. № 3 (20). С. 13–20.
2. Вишиті сорочки з орнаментом українських міст-героїв. YEDNIST та SMILYVIST. URL: <https://etnodim.com.ua/blog/vyshyt-e-sorochky-s-ornamentom-ukrainskykh-gorodov-geroev-yednist-ta-smilyvist/> (дата звернення: липень 2022).
3. Віннічук О. В. Особливості трансформації політичних цінностей українського суспільства у постреволюційний період. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2015. № 1. С. 33–41.
4. Глебова Н. І. Концепція етнокультурного простору: теоретико-методологічні підходи. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2012. Вип. 15. С. 29–34.
5. Зелена вишиванку Зеленського продали на аукціоні за \$100 тисяч. URL: https://lb.ua/world/2022/06/06/519104_zelenu_vishivanku_zelenskogo.html (дата звернення: липень 2022).
6. Крисаченко В. Національні цінності України: сутність, розмаїття, консолідаційний потенціал. *Українознавство*. 2022. № 1 (82). С. 28–50.
7. Огаренко Т. О. Одяг і мода як символи статусної приналежності. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2007. Вип. 31. С. 182–193.
8. Олійник М. Пошуки нових форм та етнокультурних інтерпретацій національно-маркованого одягу: проект «дякую за мову» українського бренду «Зерно». *Актуальні проблеми сучасного дизайну* : зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 23 квітня 2020 р.). В 2-х т. Т. 1. Київ : КНУТД, 2020. С. 208–211.
9. Олійник М. В. Тема малих міст на патріотичних футболках як новітні символи опору в російсько-українській війні. *Грааль науки* : міжнародний науковий журнал. 2022. № 16. С. 626–630.
10. Олійник М. Український одяг у системі міської культури Києва (друга половина XIX – початок XXI століття) : монографія / голов. ред. Г. Скрипник ; НАН України, ІМФЕ. Київ, 2017. 312 с.
11. Палагнюк М. М. Діалектика етнокультурної ідентичності. *Гілея* : науковий вісник : зб. наук. пр. 2015. Вип. 94. С. 161–65.
12. Половинчак Ю. М. Символічна репрезентація громадянської ідентичності в інтерактивному інформаційному просторі. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. 2016. IV(18). I.: 109. С. 66–69.
13. Рижко О. М. Концепт «Вишиванка» в матеріалах мас-медіа: аксіологічні особливості подання. *Держава та регіони. Соціальні комунікації*. 2013. № 3–4. С. 35–40.

14. Хома Н. М. Патріотична мода чи мода на патріотизм: одяг як спосіб самоідентифікації. *Вісник Маріупольського державного університету. Історія. Політологія* : зб. наук. пр. 2015, Вип. 12. С. 322–329.

15. Шульга М. Аберантний стан суспільної свідомості українського соціуму. *Українське суспільство: моніторинг соціальних змін* : зб. наук. пр. Вип. 1 (15). Т. 1. Київ, 2014. С. 512–545.

16. Шульга О. Кінець вакууму легітимних цінностей в українському суспільстві? *Українське суспільство: моніторинг соціальних змін* : зб. наук. пр. Вип. 1 (15). Т. 1. Київ, 2014. С. 125–132.

17. Шульга Р. Культура як простір національного порозуміння. *Українське суспільство: моніторинг соціальних змін* : зб. наук. пр. Вип. 2 (16). Київ, 2015. С. 384–389.

References

1. Aza, L. O. (2013). Ethnicity in the modern context. *Aktualni problemy sotsiologhii, psykholohii, pedahohiky*, 3 (20), 13–20 [in Ukrainian].

2. Embroidered shirts with the ornament of Ukrainian hero cities. YEDNIST and SMILYVIST. URL: <https://etnodim.com.ua/blog/vyshyt-e-sorochky-s-ornamentom-ukraynskykh-gorodov-geroev-yednist-smilyvist/> [in Ukrainian].

3. Vinnichuk, O. V. (2015). Peculiarities of the transformation of political values of Ukrainian society in the post-revolutionary period. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu*, 1, 33–41 [in Ukrainian].

4. Hlebova, N. I. (2012). The concept of ethnocultural space: theoretical and methodological approaches. *Naukovyi visnyk Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*, 15, 29–34 [in Ukrainian].

5. Zelenskyi's green embroidered jacket was sold at an auction for \$100,000. URL: https://lb.ua/world/2022/06/06/519104_zelenu_vishivanku_zelensk_ogo.html [in Ukrainian].

6. Krysachenko, V. (2022). National values of Ukraine: essence, diversity, consolidation potential. *Ukrainoznavstvo*, 1 (82), 28–50 [in Ukrainian].

7. Ogarenko, T. O. (2007). Clothes and fashion as symbols of status affiliation. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*, 31, 182–193 [in Ukrainian].

8. Oliynyk, M. (2020). The search for new forms and ethnocultural interpretations of nationally branded

clothing: the "Thank you for the language" project of the Ukrainian brand "Zerno". *Aktualni problemy suchasnoho dyzainu: zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* (m. Kyiv, 23 kvitnia 2020 r.). In 2 vol., 1. Kyiv: KNUTD, 208–211 [in Ukrainian].

9. Oliynyk, M. V. (2022). The theme of small towns on patriotic T-shirts as the latest symbols of resistance in the Russian-Ukrainian war. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Hraal nauky»*, 16, 626–630 [in Ukrainian].

10. Oliynyk, M. (2017). Ukrainian clothing in the system of urban culture of Kyiv (second half of the 19th – beginning of the 21st century). Kyiv [in Ukrainian].

11. Palahnyuk, M. M. (2015). Dialectic of ethno-cultural identity. *Zbirnyk naukovykh prats «Hileia: naukovyi visnyk»*, 94, 161–65 [in Ukrainian].

12. Polovynchak, Yu. M. (2016). Symbolic representation of civic identity in an interactive information space. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, IV(18), I.: 109, 66–69 [in Ukrainian].

13. Ryzhko, O. M. (2013). The concept of "Embroidery" in mass media materials: axiological features of presentation. *Derzhava ta rehiony. Sotsialni komunikatsii*, 3–4, 35–40 [in Ukrainian].

14. Khoma, N. M. (2015). Patriotic fashion or fashion for patriotism: clothing as a way of self-identification. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. Istorii. Politolohiia: zbirnyk naukovykh prats*, 12, 322–329 [in Ukrainian].

15. Shulga, M. (2014). Aberrant state of social consciousness of Ukrainian society. *Ukrainske suspilstvo: monitorynh sotsialnykh zmin*, 1 (15), 1, 512–545 [in Ukrainian].

16. Shulga, O. (2014). The end of the vacuum of legitimate values in Ukrainian society? *Ukrainske suspilstvo: monitorynh sotsialnykh zmin*, 1 (15), 1. Kyiv, 125–132 [in Ukrainian].

17. Shulga, R. (2015). Culture as a space of national understanding. *Ukrainske suspilstvo: monitorynh sotsialnykh zmin*, 1. 2 (16). Kyiv, 384–389 [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 24.05.2022
Отримано після доопрацювання 01.06.2022
Прийнято до друку 05.06.2022